

*Навальний Д. М.,**аспірант кафедри «Кримінального процесу»**Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАДИ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ НА ПОЧАТКОВИХ СТАДІЯХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню окремих аспектів засади презумпції невинуватості на початкових стадіях кримінального провадження, які відображені в суб'єктивному, психологічному, морально-етичному ставленні сторони суб'єктів досудового слідства до особи – ймовірного суб'єкту вчинення злочину, здійснення певних заходів, висловлювань та іншими ознаками спілкування з останнім, що в свою чергу всупереч діючому законодавству України, а саме дотримання відповідно визначених норм презумпції невинуватості особи породжує упередженість при здійсненні процесуально слідчих розшукових дій в тому числі щодо збиранні доказів з метою встановлення істини за результатами кримінального провадження. Проаналізовано найбільш конфліктні та суперечливі за своєю природою питання, щодо фактичної неможливості застосування існуючих гарантій презумпції невинуватості суб'єктами правоохоронних органів по відношенню до особи, яка може бути причетна до вчинення кримінального правопорушення та можливі шляхи їх вирішення. Наведено позицію Конституційного Суду України щодо принципу презумпції невинуватості на всіх стадіях кримінального провадження та по його завершенні. Зусереджено увагу щодо недосконалості правових норм законодавства України, які використовують на стадіях кримінального провадження, оскільки за своєю суттю є протилежними основним нормам визначених в кодифікованих актах, законах України та міжнародно-правових нормах відносно презумпції невинуватості. Приділено увагу питанню щодо сумісності принципу презумпції невинуватості з таким різновидом негласних слідчих (розшукових) дій, закріплених в ст.271 КПК – контроль за вчиненням злочину, а саме контрольована поставка та контрольована та оперативна закупка в контексті заборони провокації (підбурюванні) особи на вчинення злочину. Здійснено акцент на не коректності застосування терміну «Обвинувачений» до встановлення обвинувального вироку суду, та зважено на те, що особа яка є фігурантом справи кримінального провадження має залишатися в статусі «підозрюваного» з погляду на норму ч.1 ст. 17 КПК, яка в свою чергу регламентує беззаперечну невинуватість особи доки її вину не буде встановлено обвинувальним вироком суду.

Ключові слова: Презумпція невинуватості, органи досудового розслідування, винуватість особи, обов'язок доказування, відповідальність, обвинувальний вирок, кримінальне покарання, конституційний суд, декларація прав людини.

Постановка проблеми. У міжнародних правових актах презумпція невинуватості отримала вираз у прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1966 р. загальній декларації прав людини: «Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кри-

мінального правопорушення, має право вважатися невинним, поки його винність не буде доведена згідно із законом» [1]. Така засада судочинства як забезпечення доведеності вини – є самостійною засадою, оскільки такою її виокремлює Конституція України (ч.2 ст. 129 Конституції). Законодавець у ст. 17 Кримінально процесуального Кодексу України (далі – КПК) – забезпечення доведеності вини певним чином поєднав із презумпцією невинуватості. Також у ст. 17 КПК зазначається, «що особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому КПК України, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили. Крім того, ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи. Поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, має відповідати поведженню з невинуватою особою».[2]

Незважаючи на доволі виражене та чітке формулювання зазначеної правової норми, що передбачена як Міжнародним так і Українським законодавством, на практиці під час досудового розслідування та на першочергових стадіях кримінального процесу існують певні перепони на шляху до дотримання та реалізації принципу презумпції невинуватості зі сторони суб'єктів органу досудового розслідування. При застосуванні принципу презумпції невинуватості на практиці при виконанні своїх службових повноважень співробітники органу досудового розслідування стикаються з так званим «конфліктом сприйняття», який відбувається між його психологічно – моральним ставленням до особи ймовірно причетною до вчинення злочину, що мають прояв в фактичних діях, висловлюваннях та інших негативних ознаках спілкування з останнім та дотриманням принципів презумпції невинуватості визначених законом. Негативне сприйняття людини в особі суб'єкта кримінального правопорушення саме по собі може прогресувати зазвичай в залежності від тяжкості здійсненого злочину та об'єкта, якому було його спричинено. Не зважаючи на те, що згідно ч. 5 ст. 17 КПК України, яка в свою чергу регламентує принцип поведження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, має відповідати поведженню з невинуватою особою, суб'єктивне психологічне ставлення сторони обвинувачення до такої особи здебільшого є упередженим та

йде всупереч з вказаною нормою. Беззаперечно суб'єкти правоохоронних органів мають користуватись виваженим ставленням до такої особи та діяти виключно в рамках діючого законодавства та дотримуватись всіх принципів та функцій при здійсненні кримінального процесу, як регламентовано законодавством. Основною метою при здійсненні кримінального провадження мають слугувати не такі дії, які в подальшому призведуть до беззаперечного покарання особи а певний ряд процесуальних рішень направлених виключно на збирання обґрунтованих доказів, які можуть свідчити як про причетність особи до кримінального правопорушення або спростувати як таку. Отже усі сумніви які можуть виникати в органу досудового розслідування мають спертися виключно на застосування норм презумпції невинуватості. На практиці здебільшого виникають ситуації, коли працівники правоохоронних органів спираються на беззаперчну впевненість своїх суб'єктивних тверджень та попередніх висновків а від так нехтують проведенням необхідних судових експертиз, що в подальшому призводить до помилкового результату.

Відповідно критерії презумпції невинуватості завершують діяти для органу досудового розслідування на стадії прийняття рішення Судом, що супроводжується відкриттям матеріалів справи кримінального провадження на підставі статті 290 КПК України, що в свою чергу дає можливість стороні захисту використовувати зібрані докази для доведення невинуватості особи, меншого ступеня винуватості обвинуваченого тощо, або сприяти пом'якшенню кримінального покарання у майбутньому.

Стан дослідження. Теоретичною основою дослідження є положення сформульовані у працях таких вчених як: В. Сташис, В. Кононенко, А. Чирва, А. Грінченко, К. Кожевніков, С. Шумілін, М. Коржанський, Г.І. Чангулі, В. Шибіко, С. Шумілін, М. Шумило, С. Яценко, інших держав: Дж. Флетчер, А. Гольдштейн, В. Бернхем, Дж. Квіглі (США), М. Цесляк, П. Крушинський, С. Вальтош, З. Гостинський, А. Мужиньовський (Польща) та інші.

Метою цієї статті є вивчення проблемних питань, які виникають при застосуванні принципу презумпції невинуватості на практиці при здійсненні службовими особами своїх повноважень на початкових стадіях досудового розслідування починаючи з прийняття та реєстрації заяви (звернення) в журналі єдиного обліку, прийняттям рішення про необхідність проведення досудового розслідування (внесення відомостей до єдиного реєстру досудового розслідування), в подальшому процесі здійснення досудового розслідування (органами досудового слідства, дізнання) та його завершенням у формі обвинувального акту або закриттям кримінального провадження. Здійснити аналіз найбільш конфліктних та суперечливих за своєю природою питань, щодо фактичної неможливості застосування існуючих гарантій презумпції невинуватості суб'єктами органів досудового розслідування по відношенню до особи, яка може бути причетна до вчинення кримінального правопорушення та можливі шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. В кримінальному процесі України принцип Презумпції невинуватості – є галузевим принципом кримінального судочинства, нормативний зміст якого визначається, окрім міжнародних правових актів в тому числі положеннями ст. 62 Конституції України, відповідно якої «особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде

доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду [3].

Пропоную приділити основну увагу проблематиці фактичного застосування принципу презумпції невинуватості під час проведення досудового розслідування суб'єктами досудових органів України.

Презумпція невинуватості – це вимога закону, яка звернена до всіх громадян, посадових осіб, державних і громадських організацій, до суспільної думки в цілому. Такої позиції дотримується і ЄСПЛ, що у своєму рішенні від 10 лютого 1995 р. у справі «Аллене де Рібєрмон проти Франції» підкреслив, що сфера застосування принципу презумпції невинуватості є значно ширшою: він обов'язковий не лише для кримінального суду, який вирішує питання про обґрунтованість обвинувачення, а й для всіх інших органів держави [4].

У процесуальному значенні презумпцію невинуватості необхідно розглядати як вимогу, що визначає правове положення учасників кримінального провадження, і насамперед ймовірного підозрюваного, обвинуваченого, як основу процесуальних прав учасників кримінального провадження, гарантію всебічного, повного, неупередженого дослідження обставин справи.

Положення презумпції невинуватості в процесі збирання доказової бази, повинні бути враховані не тільки представниками слідчого органу або органу дізнання а й насамперед працівниками оперативних підрозділів при здійсненні всіх оперативно-розшукових заходів. Законність дій вищезгаданих осіб передбачає дотримання ними та використання в своїй діяльності виключно правових засобів та неупередженого ставлення до усіх учасників процесу, з моменту реєстрації заяви про вчинення кримінального правопорушення до винесення вироку суду [5, 41].

Проблема, яку пропонуємо розглянути полягає в тому, що законодавець розподілив «обов'язок доказування» вини між сторонами обвинувачення й захисту: звільнивши сторону захисту від обов'язку доказувати невинуватість на стадії досудового слідства, та поклавши на сторону обвинувачення обов'язок доведення винуватості особи поза розумним сумнівом, таким чином невілюючи при цьому основоположний підхід неупередженого ставлення з боку представників органів досудового слідства до особи, яка ймовірно може бути причетна до вчинення злочину, або взагалі не має відношення як такого.

Представник органу досудового слідства, який здійснює розслідування кримінального провадження має бути неупередженим при здійсненні збору доказової інформації щодо встановлення істини за результатами слідства, однак від самого початку всі його дії направлені виключно на досягнення позитивного результату, а саме найшвидше розкриття кримінального правопорушення, що беззаперечно породжує суб'єктивне – упереджене ставлення до ймовірного правопорушника, яке може змінюватись в залежності від тяжкості самого злочину та способу його вчинення.

Наприклад злочин за попередньою кваліфікацією за п. 2 ч. 2 ст.115 Кримінального Кодексу України (далі ККУ) – «Умисне вбивство малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності» для співробітника правоохоронного органу жіночої статі, яка супроводжує матеріали справи кримінального провадження на стадії досудового розслідування буде існувати фактор психологічного напруження а отже став-

лення до особи яка ймовірно причетна до вчинення вказаного злочину буде інтолерантне, що йде в розріз з основоположним принципом. Для співробітників вказана особа вже є злочинцем з моменту вчинення злочину навіть до стадії оголошення підозри та визначення вироком суду статусу «обвинуваченого».

Однак незважаючи на особисті погляди та суб'єктивне ставлення працівника досудового органу норми ст. 91 КПК України чітко регламентують обставини, які беззаперечно підлягають доказуванню – збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Вирішенням даного проблемного питання пропонується розглянути двома шляхами:

1. Доповнення частиною третьою норму статті 92 КПК в наступній редакції: «Працівник правоохоронного органу, чий моральні принципи при здійсненні досудового розслідування певних обставин кримінального правопорушення з погляду на статево приналежність та/або кваліфікацію злочину або інші об'єктивні фактори вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину мають незаперечний вплив на суб'єктивне ставлення та неупередженість такої особи в даному кримінальному провадженні, та які можуть в подальшому негативно впливати на процес збирання доказів, дотримання принципу презумпції невинуватості щодо особи/осіб щодо якої/яких здійснюється кримінальне провадження без винятку, матеріали кримінального провадження мають бути передані іншому працівнику цього органу для подальшого виконання покладених на нього службових обов'язків при здійсненні досудового розслідування»;

2. Другий шлях вирішення цієї проблеми полягає в розподілі функціональних обов'язків між співробітниками органу досудового розслідування в процесі доказування по категоріям в порядку передбаченими в статті 91 КПК, що в свою чергу зможе пришвидчити та вдосконалити процес збирання доказів а отже дійти істини в кримінальному провадженні без суттєвого порушення принципу презумпції невинуватості.

Позиція Конституційного Суду України наголошує, що конституційний принцип презумпції невинуватості є багатоаспектним, діє на всіх стадіях кримінального провадження та навіть після його завершення, адже сутність цього принципу полягає в тому, що презумпція стосовно непричетності особи до вчинення кримінального правопорушення має універсальний характер, поширюється на всі сфери суспільного життя особи та діє доти, доки її не спростовано належним чином, тобто, за приписами статті 62 Конституції України, у законному порядку й обвинувальним вироком суду [6].

Основною метою принципу презумпції невинуватості є захист особи, стосовно якої здійснюється кримінальне провадження, від будь-яких виявлених у зв'язку із цим форм осуду від представників правоохоронних органів, що є учасниками кримінального процесу, унаслідок чого піддається сумніву непричетність такої особи до вчинення кримінального правопорушення, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

За частиною першою статті 62 Конституції України лише обвинувальний вирок суду є тим судовим актом, у якому повинна бути встановлена винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, тому всі інші акти виконавчої влади не можуть містити жодних позицій щодо винуватості особи, навіть у вигляді припущень стосовно такої винуватості».

Ще одним проблемним питанням, яке вступає в боротьбу з дотриманням норм принципу презумпції невинуватості в процесі доказування на стадії досудового розслідування представниками досудового слідства є непоодинокі випадки з неналежним дотриманням останніми прав та обов'язків покладених законом. Існують випадки коли представники сторони захисту виконуючи процесуальні дії на стадії досудового слідства не розуміють своїх прав та покладених на них обов'язків навіть після ретельного такого роз'яснення, таким чином відмовляючись в подальшому на стадії судового розгляду від своїх дій аргументуючи отримання доказів в незаконний спосіб та під моральним або психологічним тиском, що в свою чергу невілює збір та представлення всієї доказової бази, що була надана представникам Судового органу під час провадження.

На моє переконання прогалина виникає в тому, що закон не вимагає під час судового процесу від сторони захисту зобов'язального права доводити фактичні існуючі докази на підтвердження своїх слів щодо невинуватості, як наприклад це передбачено в цивільному законодавстві, тобто особа вважається винною, доки вона не доведе зворотнє.

На початкових стадіях кримінального провадження або до внесення відомостей до єдиного реєстру досудових розслідувань в позапроцесуальних відносинах з особою, у якої мають відібрати пояснення працівники правоохоронних органів при здійсненні своїх повноважень не використовують принцип статті 17 КПК презумпції невинуватості в розрізі надання пам'ятки або роз'ясненні задекларованих гарантій передбачених саттею такої особі, що на мою думку обмежує інформативний підхід, та виступає важелем невідворотності покарання в майбутньому, якщо особа дійсно причетна до вчинення кримінального правопорушення.

Особа, яка на думку досудового слідства ймовірно причетна до вчинення злочину, має право розуміти свої права, обов'язки та гарантії на конкретному етапі спілкування з представниками закону та ступінь своєї відповідальності у майбутньому.

Зазвичай в такому випадку особі пропонуються ознайомлення зі своїми правами передбаченими в статтях 18 КПК (Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї), ст.59 КУ (кожен має право на професійну правничу допомогу тощо. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.), ст.63 КУ (Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.), ст. 384 ККУ (Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу).

При застосуванні норми ст. 208 КПК «Уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину вона підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень статті 213 цього Кодексу, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.» Потрібно звернути увагу, що на даному етапі реалізації кримінального процесу вказана стаття перехреснується з нормою ч. 2 ст. 17 КПК презумпцією невинуватості тільки

в одному випадку, який стосується саме прав надання інформації особи щодо себе, хоча ч. 2 ст. 17 КПК більш детально розкриває право особи, що не зобов'язана доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданою, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом.

Всі елементи презумпції невинуватості передбачених в ст. 17 КПК мають бути беззаперечно враховані при здійсненні такої процесуальної дії, яка передбачена ст. 234-236 КПК – «Обшук» та ст. 237 КПК – «Огляд», коли слідча дія реалізується до моменту обрання статусу «підозрюваного». Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи не передбачає інформування особи, якої права та свободи обмежуються. Положення ч. 5 ст. 17, а саме «Поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, має відповідати поведінню з невинуватою особою», що на моє переконання сама по собі процедура з погляду на її фактичну реалізацію на практиці є дещо принизливою та порушує конституційні права людини та громадянина.

Законодавець під час проведення слідчої дії надав особі, в якій проводиться обшук тільки можливість користуватись правовою допомогою, але й в цьому пункті є велика прогалина, оскільки ч. 2 п. 5 ст. 236 КПК передбачає – «Обшук особи здійснюється особами тієї самої статі у присутності адвоката, представника на вимогу такої особи. Неявка адвоката, представника для участі у проведенні обшуку особи протягом трьох годин не перешкоджає проведенню обшуку» таким чином надає органу, який здійснює слідчу дію підстави для маніпуляцій, які саме – дозволю собі залишити для вільного роздуму читачу даної статті.

Доречним вважаю приділити увагу ще одному важливому як на мій погляд питанню щодо сумісності важливого принципу презумпції невинуватості з таким різновидом негласних слідчих (розшукових) дій, який здійснюється в своїй діяльності слідчими та оперативними підрозділами на стадії досудового слідства, закріплений в ст. 271 КПК – контроль за вчиненням злочину, а саме контрольована поставка та контрольована та оперативна закупка. Як наголошено в ч. 3 ст. 271 КПК України – «Під час підготовки та проведення заходів з контролю за вчиненням злочину забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона би не вчинила, якби слідчий цьому не сприяв, або з цією самою метою впливати на її поведінку насильством, погрозами, шантажем. Здобути в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні», але поміж цим сама по собі процедура такої негласної слідчої (розшукової) дії за своїм організаційним підходом сама по собі провокує потенційного учасника майбутнього злочину до здійсненні певних протиправних дій за допомогою підбурювання зі сторони працівників правоохоронних органів, оскільки можливо припустити, що без наявності таких факторів злочин за своєю суттю міг би і не відбутись або відбутись в подальшому але при зовсім інших обставинах та наявним іншим умислом, що за своєю юридичною природою зовсім по іншому може вплинути на кваліфікацію кримінального правопорушення. Отже можна припустити, що докази отримані під час реалізації слідчої дії – отримані незаконним шляхом, та не

можуть бути підставою для винесення підозри що суперечить ч. 3 ст. 17 КПК «Презумпції невинуватості».

Водночас в ЗУ «про оперативно-розшукову діяльність» чітко визначено, що «Контрольована закупка – оперативно-розшуковий захід, що полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних або юридичних осіб незалежно від форми власності товару, який перебуває у вільному обігу, із метою викриття й документування факту готування до злочину або вчинення злочину, а також особи, яка його вчинила». Як наголошено в ст. 12 закону «Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, зобов'язані: у межах своїх повноважень, відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності, вживати необхідних оперативно-розшукових і пошукових заходів для запобігання, своєчасного виявлення, припинення злочинів та викриття причин та умов, які сприяють їхньому вчиненню, здійснювати профілактику правопорушень.» Зусереджу увагу читача на словосполученнях – «для запобігання» та «здійснювати профілактику». Таким чином законодавець вважає, що з погляду на вірогідну ймовірність вчинення злочину проведення негласної слідчої (розшукової) дії представниками органів досудового розслідування є більш результативним в процесі зібрання доказової бази до та під час кримінального провадження а проведені заходи є більш ефективними та в жодному разі не порушують принципу справедливості кримінального процесу, включаючи презумпцію невинуватості, якщо єдиною метою таких заходів є викриття злочинів, поряд з чим доведення факту вчинення злочину не потрібно розглядати як здійснення провокації його вчинення [7].

Здійснюючи аналіз ч. 2 статті 42 КПК, яка проголошує, що «Обвинуваченим (підсудним) є особа, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду в порядку, передбаченому статтею 291 цього Кодексу» на мою думку виникає протиріччя з ч. 1 ст. 17 КПК, яка в свою чергу регламентує те, що «Особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому цим Кодексом, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили». Ключовим визначенням при розгляді даного питання в ст. 17 КПК є вираз «Встановлено вироком суду», отже після передання правоохоронним органом обвинувального акту до Суду, вважаю не коректним застосування терміну «Обвинувачений» до встановлення обвинувального вироку суду, а має залишатися в статусі «підозрюваного» під юрисдикцією демократичного ставлення проголошений принципами презумпції невинуватості, що на мою думку має бути цілком справедливим результатом по відношенню до особи щодо якої відбувається розгляд кримінальної справи.

Висновки. Презумпція невинуватості в своєму юридичному значенні – це вимога закону яка звернена до всіх громадян, посадових осіб, державних і громадських організацій, до суспільної думки в цілому. Такої позиції дотримується і ЄСПЛ, що у своєму рішенні від 10 лютого 1995 р. у справі «Аллєне де Рібєрмон проти Франції» підкреслив, що сфера застосування принципу презумпції невинуватості є значно ширшою: він обов'язковий не лише для кримінального суду, який вирішує питання про обґрунтованість обвинувачення, а й для всіх інших представників державних органів.

Дотримання презумпції невинуватості є вкрай важливим принципом і ігнорування положень якого буде наслідком порушення п. 2 ст. 6 Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року, ст. 62 Конституції України та ст. 17 КПК України, що в свою чергу може здійснити незворотній процес який буде відображений в свавіллі та упередженості з боку представників органу досудового розслідування.

Однак дотримання правил представниками досудового слідства, які визначені в ч.5 Стаття 17 КПК України, а саме «Поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вирок суду, що набрав законної сили, має відповідати поведженню з невинуватою особою» в силу людської природи та поведінки з точки зору моралі зважаючи на певні обставини та фактори в деяких випадках можуть йти врозріз з законом.

Потрібно зазначити, що презумпція невинуватості в будь-якому випадку відкидає обвинувальний нахил у всіх формах його прояву і є важливою гарантією права обвинуваченого на захист. Обвинувачений наділяється правом захищатися від пред'явленого обвинувачення саме тому, що до вступу вироку в законну силу він вважається невинуватим та користується всіма гарантіями громадянина надані законом включаючи гуманне ставлення з боку представників державних органів досудового розслідування не зважаючи на тяжкість та іноді наявний суспільний резонанс вчиненого злочину.

Направлення обвинувального акту до Судового органу, ще не є підставою для визнання винуватості особи, таким чином не дозволяє в свою чергу стороні обвинувачення здійснювати певні заходи щодо критичного ставлення до вказаної особи, оскільки на цій стадії кримінального процесу вона досі залишається під юрисдикцією демократичного ставлення проголошений принципами презумпції невинуватості. Зважаючи на обставини в яких перебуває наша держава, фактор реалізації щодо дотримання основоположного принципу під час здійснення своїх функціональних обов'язків представниками досудового слідства іноді залишається поза увагою, що в свою чергу обумовлено ЗУ «Про військовий стан» та всіма заходами, які потребують його беззаперечного виконання.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнародний документ від 4.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VI від 06.11.2023, (2690-IX)
3. Конституція України № 254к/96-ВР від 01.01.2020, (27-19).
4. Рішення у справі «Аллене де Рібермон проти Франції» (Allenet de Ribemont v. France) від 10 лютого 1995 року, Серія А № 308, п. 38.

5. Дисертація «Презумпція невинуватості в кримінальному процесі України та практиці ЄСПЛ» автор Юдківська Г.Ю., Київ, 2008, 217 стр.
6. Всеукраїнське професійне юридичне видання – *Юридична Газета Online* «Презумпція невинуватості та БАКС» 19.01.2023 р. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/prezumpciya-nevinuvatosti-ta-vaks.html>;
7. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» URL: <https://surl.li/ghfipg>

Navalny D. Certain aspects of the implementation of the principle of suspension of innocence at the initial stages of criminal proceedings

Summary. The article is devoted to the study of certain aspects of the principle of presumption of innocence at the initial stages of criminal proceedings, which are reflected in the subjective, psychological, moral and ethical attitude of the parties to the pre-trial investigation to a person – a possible subject of a crime, implementation of certain measures, statements and other signs of communication with the latter, which in turn, contrary to the current legislation of Ukraine, namely, compliance with the respective rules of presumption of innocence of a person generates bias in the implementation of The author analyzes the most controversial and contradictory issues regarding the actual impossibility of applying the existing guarantees of the presumption of innocence by law enforcement agencies in relation to a person who may be involved in a criminal offense and possible ways to resolve them. The author presents the position of the Constitutional Court of Ukraine on the principle of suspension of innocence at all stages of criminal proceedings and upon their completion. The author focuses on the imperfection of the legal provisions of Ukrainian legislation used at the stages of criminal proceedings, since they are inherently contrary to the basic rules defined in codified acts, laws of Ukraine and international legal norms regarding the presumption of innocence. Attention is paid to the issue of compatibility of the principle of presumption of innocence with the following type of covert investigative (detective) actions enshrined in Article 271 of the CPC – control over the commission of a crime, namely, controlled delivery and controlled and prompt purchase in the context of the prohibition of provocation (incitement) of a person to commit a crime. The author emphasizes that it is incorrect to use the term “accused” before a court verdict of guilty is established, and notes that a person who is a defendant in a criminal proceeding should remain in the status of a “suspect” in view of the provision of Part 1 of Article 17 of the CPC, which, in turn, regulates the indisputable innocence of a person until his or her guilt is established by a court verdict of guilty.

Key words: Presumption of innocence, pre-trial investigation bodies, guilt of a person, burden of proof, responsibility, guilty verdict, criminal punishment, constitutional court, declaration of human rights.